

навчання та готовності до навчання впродовж життя. Подальші дослідження доцільно спрямувати на впровадження інноваційних педагогічних технологій розвитку критичного мислення в освітній практиці.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Ключові компетентності в освіті / Н. М. Бібік. – Київ : Освіта, 2017. – 112 с.
2. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічна технологія / О. І. Пометун. – Київ : А.С.К., 2019. – 160 с.
3. Facione P. A. Critical Thinking: What It Is and Why It Counts. – Insight Assessment, 2020.
4. Міністерство освіти і науки України. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua>

DOI 10.70286/EOSS-29.12.2025.006

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ НАВЧАННЯ У ТИФЛОПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ: ДОСВІД БУЧАНСЬКОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ КОМБІНОВАНОГО ТИПУ №4 «ПРОЛІСОК»

Потебенько Надія
директор
Ющенко Катерина
тифлопедагог

Бучанський заклад дошкільної освіти комбінованого типу №4 «Пролісок»
Бучанської міської ради, Київської області м. Буча, Україна

Сучасна система дошкільної та початкової освіти України активно трансформується під впливом гуманістичних ідей, інклюзивної політики та принципів дитиноцентризму. Особливої уваги потребують діти з порушеннями зору, для яких ефективна організація освітнього процесу можлива лише за умови цілеспрямованого застосування індивідуального підходу та диференціації навчання. Тифлопедагогіка як галузь спеціальної педагогіки розробляє науково обґрунтовані методи навчання й виховання дітей з особливими потребами [1], а саме із порушеннями зорової функції, спрямовані на їх повноцінний розвиток та соціалізацію. Досвід тифлоцентру у Бучанському закладі дошкільної освіти комбінованого типу №4 «Пролісок» (далі – Бучанський ЗДО №4 «Пролісок»), зокрема діяльність закладу дошкільної освіти «Пролісок», демонструє ефективні підходи до організації індивідуалізованого корекційно-розвивального середовища [2].

Проблема у необхідності забезпечення розвитку дітей з особливими потребами з порушенням зору (далі – дітей ОП з порушенням зору) вимагає індивідуалізації освітнього процесу. Тифлопедагогічна практика максимально враховує особливості психофізичного розвитку, рівень збереженого зору, наявність супутніх порушень та диференціацію освітніх потреб кожної дитини. Досвід тифлоцентру у Бучанському ЗДО №4 «Пролісок» є цінним прикладом успішної реалізації цих аспектів в умовах дошкільної освіти.

Ключові теоретичні засади роботи тифлоцентру у Бучанський ЗДО №4 «Пролісок» тифлопедагогічної роботи включають гуманістичну педагогіку, концепцію зони найближчого розвитку (Л. Виготський) та принципи корекційно-розвивального навчання. Ефективність корекційно-розвивального навчання забезпечується злагодженою роботою міждисциплінарної команди фахівців: тифлопедагів, логопедів, психологів, медичного персоналу (лікар-окуліст, медсестра-ортоптистка). Вони проводять корекційну, лікувально-відновлювальну роботу.

Також фахівцями проводиться діагностика всіх видів косоокості, оптометрії, підбір корекції зору, лікування таких захворювань ока, як спазми акомодатії, міопії, гіперметропії, змішаний астигматизм, всі види косоокості, часткова атрофія диску зорового нерву, залишкові явища після афакії, патології очного дна.

Теоретичні основи роботи тифлоцентру у Бучанському ЗДО №4 «Пролісок» тифлопедагогічної роботи спираються на два ключові принципи:

- індивідуальний з передбаченням визначення та застосування індивідуальної освітньої траєкторії дитини, враховуючи темп, стиль та способи сприйняття нею інформації;

- диференціація навчання з створенням різних умов, програм, завдань та методів для груп дітей ОП з порушенням зору у межах одного освітнього процесу з метою оптимізації їхнього розвитку задля ефективності засвоєння матеріалу.

Основою індивідуального підходу тифлоцентру Бучанського ЗДО №4 «Пролісок» є комплексна первинна та динамічна діагностика, що охоплює:

- офтальмологічні дані: гострота та поле зору, характер зорового порушення;

- психолого-педагогічне обстеження: рівень когнітивного, мовленнєвого та сенсорного (тактильного, слухового) розвитку;

- обстеження тифлопедагогом: визначення рівня розвитку зорового сприймання, просторового орієнтування, дрібної моторики.

На основі отриманих даних комплексної первинної діагностики складається Індивідуальна програма розвитку (ІПР) з персоналізованим планом корекційно-розвивальних занять [1]. Для забезпечення доступу дітей ОП з порушенням зору до освіти, фахівці Бучанського ЗДО №4 «Пролісок» створюють умови для адаптації їх у освітньому середовищі з використанням дидактичних матеріалів:

- спеціальне тифлообладнання: використання оптичних та неоптичних засобів корекції (лупи, монокуляр), приладів для письма шрифтом Брайля, тактильних посібників;

- світловий режим: створення оптимального освітлення робочого місця відповідно до медичних рекомендацій;

- контрастність та розмір: адаптація дидактичних матеріалів шляхом збільшення шрифту, використання контрастних кольорів та текстури.

Диференціація навчання дітей ОП з порушенням зору реалізується за кількома критеріями, враховуючи специфіку порушення зору [3]:

- діти зі слабким зором (амбліопія, косоокість) – акцент на розвиток залишкового зору з використанням зорових тренувань та висококонтрастних демонстраційних матеріалів;

- діти, які навчаються за Брайлем (тотальна сліпота) – пріоритет у навчанні читання/письму шрифтом Брайля з активним використанням тактильних та слухових посібників.

Індивідуальний підхід [2] до кожної дитини з особливими потребами передбачає диференціацію за змістом, темпом та стилем навчання. Під час групових занять діти в межах однієї групи отримують завдання різної складності або обсягу, що дозволяє враховувати індивідуальні особливості. На індивідуальних заняттях тифлопедагог, логопед та психолог працюють за індивідуальними планами реабілітації ІПР, зосереджуючись на проблемних зонах, зокрема, на корекції мовлення та розвитку просторового мислення.

Змістове наповнення навчання обов'язково включає корекційні компоненти: спеціалізовані заняття з орієнтування у просторі, соціально-побутового орієнтування та розвитку зорового сприймання. Зміст цих занять диференціюється залежно від стану зору: для дітей із залишковим зором акцент на зорових вправах, для незрячих – на слуховому та тактильному орієнтуванні [3].

Повноцінна адаптація дітей ОП з порушенням зору відбувається у ігровій діяльності. Для забезпечення повноцінного навчання дітей ОП з порушенням зору, сюжетно-рольові та дидактичні ігри доповнюються тактильними мітками або звуковими сигналами

Бучанський ЗДО №4 «Пролісок» практикує модель партнерства з родиною. Батьки є активними учасниками освітнього процесу, отримують консультації та рекомендації щодо створення корекційно-розвивального середовища, що забезпечує доступність у навчанні та закріплення навичок.

Результативність досвіду фахівців Бучанського ЗДО №4 «Пролісок» демонструє, що системна реалізація індивідуального підходу та диференціації навчання сприяє максимальному розвитку компенсаторних можливостей дітей ОП з порушенням зору, направлених на корекцію вторинних відхилень, формування соціальної компетентності та підготовку до успішної інтеграції у інформаційно-освітнє середовище.

Список використаних джерел

1. Васильєва Г.І., Любарєць В.В. (2018). Термінологічний словник-інклюдія. Київ : Міленіум. 44 с. URI: https://uvu.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/Terminology_2.pdf
2. Любарєць, В., Васильєва, Г., & Верьовкіна, Ж. (2021). Диференційований підхід в інклюзивній освіті. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови., 1(13), 151-157. DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i13.91>
3. Синьова Є. П., Федоренко С. В. (2018). Тифлопедагогіка : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 324 с. URI: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/16580>

CONTENT OF THE PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL ORIENTATION OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE DOCTORS

Khallo Oleksandra Evgenivna

Doctor of Medicine, Associate Professor

Department of Hystology, Cytology and Embryology
Ivano-Frankivsk National Medical University, Ukraine

The reform of higher education in Ukraine, which is taking place today, places increasing demands on the training of competitive future specialists, who must not only be armed with high-quality professional knowledge, but also be able to use it in various professional and communicative situations.

This is especially true for the training of future doctors, whose professional activities are conditioned by the need to establish interpersonal interaction with patients and their relatives. To train such specialists, we conducted preliminary work with teachers of general ("Ukrainian language (for professional purposes)") and specialized ("Human Anatomy", "Histology, Cytology and Embryology", "Medical Psychology") academic disciplines, who were involved in the formative stage of the experiment.

Lectures were given on "The Essence of Psychological and Pedagogical Targeted Training of Future Doctors", "Interdisciplinary Connections Regarding the Psychological and Pedagogical Targeted Training of Professional Subjects", "Contextual Approach in Psychological and Pedagogical Training of Future Doctors in Higher Education Institutions", "Features of Organizing Various Forms and Using Methods of Psychological and Pedagogical Training with Future Medical Specialists", "Psychological and Pedagogical Support in the Process of Professional Training of Future Medical Specialists at the University".

Teachers of the disciplines "Human Anatomy", "Histology, Cytology and Embryology", "Medical Psychology" were invited to pay attention in classes to the psychological and pedagogical component of completing the task, orienting future